

MILJØ-
DIREKTORATET

VEILEDER

M-416 | 2015

Planlegging og gjennomføring av brukerundersøkelser

i norske nasjonalparker og øvrige verneområder

Planlegging og gjennomføring av brukerundersøkelser

i norske nasjonalparker og øvrige verneområder

Utførende institusjon:

Miljødirektoratet

M-nummer:

M-416 | 2015

År:

2015

Sidetall:

16

Utgiver:

Miljødirektoratet

Forfatter(e):

Finn Bjormyr, Rigmor Solem, Inger Anne Ryen

Tittel - norsk og engelsk:

Planlegging og gjennomføring av brukerundersøkelser i norske nasjonalparker og øvrige verneområder

4 emneord:

Verneområder, brukerundersøkelser, planlegging, metode

Forside:

Foto: Benny Sætermo

Layout:

Guri Jermstad

Sammendrag – summary

Med bakgrunn i nasjonale mål og føringer for forvaltning av norske verneområder gir denne veilederen en gjennomgang på hvordan planlegging og gjennomføring av brukerundersøkelser skal foregå. Brukerundersøkelser har hittil vært gjennomført i noen av våre nasjonalparker, men metoden som beskrives skal være førende for alle vernekategoriene, så fremt det er aktuelt med denne type undersøkelser. Det beskriver samgangen og oppgavefordelingen mellom forvaltningsmyndigheten av et verneområdet, naturoppsynet og Miljødirektoratet. Dokumentet må sees i sammenheng med, og er et vedlegg til «Veileder for besøksforvaltning i norske verneområder».

Innhold

1	Innledning	4
2	Gjennomføring av brukerundersøkelsen	4
2.1	Før og ved oppstart av feltsesongen.....	4
2.1.1	Spørreskjema	6
2.1.2	Selvregistreringskasser	6
2.1.3	Personlige intervju	10
2.1.4	Ferdsestellere	10
2.2	I løpet av feltsesongen	12
2.3	Etter feltsesongen.....	12
3	Oppsummering – organisering av arbeidet	12
4	Relevant litteratur.....	13

Vedlegg:

1. Eksempel på spørreskjema fra Hallingskarvet nasjonalpark

1 Innledning

Denne veilederen gir råd og føringer på hvordan brukerundersøkelser skal gjennomføres i norske verneområder framover. Veilederen er basert på erfaringer fra gjennomførte spørreundersøkelser og ferdselstillinger i Jotunheimen, Rondane, Varangerhalvøya og Hallingskarvet nasjonalparker. Dette er arbeid som i praksis er gjennomført av Norsk institutt for naturforskning (NINA), nasjonalparkforvalterne for Varangerhalvøya og Hallingskarvet, Fylkesmannen i Oppland og Miljødirektoratet ved Statens naturoppsyn.

I arbeidet med forvaltningen av verneområdene er det interessant å vite hvem og hvor mange som benytter områdene, og blant annet hvilke tanker de besøkende har om fasiliteter/tilrettelegging i tilknytning til det stedet de er. Det vil da ofte være nødvendig å sette i gang en kartlegging av bruken i deler av, eventuelt i hele verneområdet så langt det lar seg gjøre. Mer om definisjonen av «den besøkende», bakgrunnen om hvorfor slike undersøkelser er sentrale i forvaltningsøyemed, og i hvilke områder slike undersøkelser kan utføres finner du i «Veileder for besøksforvaltning i norske verneområder».

Metoden som beskrives er tilpasset undersøkelser på barmark, ettersom vi antar at bruken av verneområdene generelt, og den reiselivsmessige betydningen spesielt, er størst i sommersesongen. I noen områder, for eksempel områder med villreinproblematikk, kan det være relevant med registreringer vinterstid. Det må vurderes spesifikt for hvert område i hvilken grad vinterundersøkelser kan gi oss relevant og nyttig kunnskap til videre bruk i forvaltningen av verneområdene.

2 Gjennomføring av brukerundersøkelsen

2.1 Før og ved oppstart av feltsesongen

Ved planlegging av brukerundersøkelser der det skal benyttes spørreskjema og selvregistreringskasser, er det viktig å vurdere hvorvidt ferdselstellere skal benyttes i tillegg til svarkassene. Ferdselstellersen vil gi utfyllende informasjon om svarprosenten i undersøkelsen. Spesielt er dette gode verktøy for verneområder som ikke har grense mot, eller er omfattet av kyst. Bruken av personlige intervju må også vurderes. Dette er egnet på steder med stor utfart.

I enkelte verneområder der innfallsportene ikke er like klare og lokaliseringssted for kasser ikke er opplagt, kan også innhenting av data/tall fra bomkasser, hyttebøker, trimkasser, overnattingssteder med mer være nyttig som et supplement til undersøkelsen. I slike områder kan også bare bruk av ferdselstellere være aktuelt – ikke selvregistreringskasser, dersom det er en kartlegging av i hvilken grad ferdsel til verneområdet skjer gjennom dette stedet.

Valg av metode og spørreskjema vil ofte være forbundet med kapasitet knyttet til personell samt hvor stor tilstrømmingen av brukere er i det enkelte område. Erfaringene fra pilotprosjektene utelukker på ingen måte at en blanding av de to metodene på samme lokalitet kan være formålstjenlig. Personlig intervju er et godt verktøy på dager med stor utfart i et område, mens dager med liten utfart kan «håndteres» av selvregistreringskasser.

Noen av fordelene ved bruk av selvregistreringskasser er at man kan få mange respondenter relativt raskt i tillegg til at man også dekker perioder med lite ferdsel både på ukedager og kveldstid. Kassene kan stå ute hele sesongen og fange opp den totale bruken av området.

Før arbeidet med spørreundersøkelser og utsetting av ferdselstellere starter skal grunneiere og andre brukere i området orienteres. Skal det settes ut en ferdselsteller eller kasser til bruk ved spørreundersøkelser må dette avklares med grunneier. I forbindelse med dette arbeidet må bakgrunnen for undersøkelsen, hvem som gjennomfører den og hva dataene skal brukes til kommuniseres til interessenter i området, slik at forståelsen for oppdraget blir god. Dette kan gjøres via lokale medier, ved direkte kontakt med grunneiere, lag, foreninger og/eller nærliggende turistbedrifter.

Spesielt for verneområder langs kysten:

Brukerundersøkelser i verneområder med kyststripe er mer krevende å gjennomføre i forhold til andre verneområder. Her er det to hovedtyper brukere – besøkende med (egen) fritidsbåt, og besøkende som bruker andre måter å komme seg ut i verneområdet på. Hvordan kan vi nå disse brukerne i brukerundersøkelsene?

Bruk av selvregistreringskasser for å nå disse gruppene er en utfordring. personlig intervju fra land og eventuelt fra båt ved hjelp fra oppsynsmyndigheten kan være både effektivt og kostnadsbesparende. Personlige intervju ved småbåthavner, gjestehavner og større uthavner, besøkssteder og kystledhytter vil også være egne steder for å nå gruppene.

I kystområdene vil det være viktigere å sikte mot et representativt utvalg, enn å registrere/telle antall brukere, men opplegget for gjennomføringen av datainnsamlingen må tilpasses hvert enkelt verneområde.

Erfaringer med brukerundersøkelser og ulike typer ferdselstellere:

I løpet av de brukerundersøkelsene som har blitt gjennomført er det gjort noen erfaringer som kan være verdt å vurdere før oppstart.

Metoden har noen begrensninger:

- Ved stor ferdsel vil kødannelse føre til at mange går rett forbi og ikke venter på tur.
- Tømming av kassene og oppfylling med nye skjemaer kan være arbeidskrevende der ferdselen er stor.
- Informasjon til brukere er begrenset av plakaten utenpå. Når det står folk ved kassen vil passerende ikke se informasjonen.

- Antall lokale brukere som har fylt ut skjema i selvregistreringskassene virker også å være lavere enn det reelle tallet lokale brukere. En mulig årsak kan være at lokale brukere ikke anser seg som en reell målgruppe for en brukerundersøkelse, ettersom de kjenner sitt lokale område godt og er brukere av bare en begrenset del av verneområdet, for eksempel lokale fiskere, jegere, gjetere, grunneiere, bærplukkere og trimmere.
- I tillegg kommer ulike brukergrupper som går utenom de store innfallsportene og/eller de merka stiene. Dette kan for eksempel være mange av brukerne som driver mer ekstreme former for friluftsliv; klatring, brevandring, paragliding, padling eller liknende

Erfaring viser at lokale brukere og de mer ekstreme friluftslivsbrukerne lettere fanges opp når brukerundersøkelsen blir supplert med et personlig intervju på de stedene der de opererer. En brukerundersøkelse som baserer seg på selvregistreringskasser ved de store innfallsportene og langs merka stier vil i hovedsak fange opp den vanlige fotturisten som går fra hytte-til-hytte og de som er ute på mere vanlige dagsturer / toppturer. Bruk av lokale medier for å gi utfyllende informasjon om undersøkelsen, og med en oppfordring til lokale brukere om å fylle ut svarkort bør absolutt vurderes. Varangerhalvøya nasjonalpark hadde gode erfaringer med dette sommeren 2014, der både nasjonalparkstyret, nasjonalparkforvalter og lokalt naturoppsyn var aktivt i kontakt med lokale medier og skapte oppmerksomhet rundt undersøkelsen lokalt.

Ved områder der det er kunnskap om at ferdselen er stor bør det vurderes å sette opp to eller flere kasser. Det kan gjerne også informeres om brukerundersøkelsen ved for eksempel parkeringsplassen/ betalingssted for bom eller liknende, dersom kassene står lenger inn i området, slik at folk er forberedt når de kommer til stedet.

	KVANTITET, Antall besvarelser	KVALITET, Hvor gode svar	VARIGHET, Lengde på undersøkelsen	Merknader
Selvregistreringskasser	Høy	Middels	Høy	Godt egnet på steder med relativt lite ferdsel
Personlige intervju	Lav	Høy	Lav	Egnet på steder med mye ferdsel.
Tellere med pyrolinser	Høy	Middels	Høy	Lett å sette opp, teller hund og bufe, utsatt for påvirkning av sol mv. Fungerer delvis vinterstid
Tellere med tråkkematter	Høy	Middels	Høy	Mer arbeidskrevende installasjon, teller hund og bufe, ikke utsatt for sol mv. Fungerer ikke vinterstid.

Metodevalg i spørreskjema vil ofte være forbundet med kapasitet personellmessig i det enkelte verneområde samt hvor stor tilstrømmingen av gjester/besøkende/brukere er i det enkelte område. Erfaringene fra pilotprosjektene har vist at en kombinasjon av de to metodene på samme lokalitet kan være formålstjenlig. Personlig intervju er et godt verktøy på dager med stor utfart i et område, mens på dager med liten utfart kan «det være tilstrekkelig med selvregistreringskasser.

2.1.1 Spørreskjema

Spørsmålene som stilles, enten på spørreskjemaene eller ved intervju, må ha et tydelig mål. Hva er det vi ønsker å få svar på og hvorfor?

Skjemaene skal ha noen standardspørsmål slik at disse kan brukes til å sammenstille nasjonale tall, og så må det være enkelte spørsmål som tilpasses lokalt. Forvaltningsmyndigheten er ansvarlig for utformingen av spørreskjemaet, dette skal gjøres i samarbeid med Miljødirektoratet og lokalt naturoppsyn.

Spørsmålene skal tilpasses slik at de passer til et brettet A4-ark (dvs. to A5-sider). Det må ikke være for mange spørsmål og spørsmålene må være enkle å forstå. Skal du få folk til å svare kan man maksimalt bruke fem minutter på et selvbetjeningsskjema. Ved hjelp av intervju kan du bruke noe lengre tid. Et eksempel på spørsmål som har vist seg ikke gi entydige svar er «lengde på turen». Det er mulig å svare på dette ved hjelp av rubrikk for dager og for timer. Av svarene ser vi at noen likevel svarer at turens varighet var hele ferien. Dette er eksempel på spørsmål som egner seg bedre for intervju enn utfylling av skjema, eventuelt må det konkretiseres bedre.

Spørreskjemaene må uansett være svært lettfattelige og entydige om svarene skal kunne brukes statistisk og som beslutningsgrunnlag for forvaltningstiltak.

Dersom vi ønsker å stille mer utdypende spørsmål kan dette gjennomføres med e-post i ettertid til de som har besvart. Dette bør skje innenfor rimelig tid etter de har foretatt turen, slik at de har den relativt ferskt i minne. På spørreskjemaene må det da være avsatt et felt til å fylle inn e-postadressen, og en setning hvor de kan krysse av for om de synes det er greit å bli kontaktet i ettertid for oppfølgende spørsmål.

Selvregistreringskort og instruksjoner for utfylling bør utarbeides på tre språk; norsk, engelsk og tysk. I tillegg bør det utarbeides selvregistreringskort på samisk i samiske verneområder.

Eksempel på spørreskjema som ble brukt i Hallingskarvet nasjonalpark feltsesongen 2014 ligger som vedlegg 1.

2.1.2 Selvregistreringskasser

Selvregistreringskassene gir i utgangspunktet en fin arbeidsstilling når du åpner lokket og bruker det som skriveunderlag. Imidlertid er det ofte slik at kassa passer best til personer som er høye (les: voksne). Det kan hende at vi ville fått interessante svar ved å legge til rette for undersøkelser som retter seg mot den yngre garde. Slik det er gjennomført til nå, så er de unge helt avhengig av en voksen for å svare på undersøkelsen. Utover det har kassene fungert greit når det gjelder oppfylling og tømning av skjemaer. Det er ikke registrert at vanninntrenging har vært et problem.

Klargjøring av kasser til brukerundersøkelse på Varangerhalvøya. Foto: Rigmor Solem, Miljødirektoratet.

Hvor og hvordan sette opp selvregistreringskasser:

Ved oppsetting av kassene i høgfjellet må det sørges for solid fundamentering og god plassering med hensyn til herskende vindretning. Kassene må fundamenteres ved at beina blir gravd godt ned i bakken og forsterket med store steiner. Der det er mulig bør de også plasseres ved større steiner eller beskyttende busker, dette vil i tillegg dempe synsinntrykket av kassene. En annen metode er å feste beina til en solid tverramme sammen med en stor stein for å stabilisere kassen. Dette gjør kassene noe tyngre for uttransport, men enklere og raskere å fundamenteres på stedet.

I de fire pilotområdene hvor det har blitt gjennomført brukerundersøkelser er selvregistreringskassene satt

opp i tilknytning til de mest brukte innfallsportene. I Rondane ble kassene plassert ved starten av stien ut i fra selve parkeringsplassen. I Jotunheimen, Hallingskarvet og på Varangerhalvøya ble selvregistreringskassene satt opp et godt stykke bort fra selve innfallsporten og parkeringsområdet, men like ved og godt synlig fra stien.

Det anbefales å finne plasser der det er naturlig å ta seg en stopp for å spise eller ta av seg jakka. Det må også tenkes på plassering og vinkling på kassa ved og i stikryss for å fange opp flest mulig fra alle retninger.

Sett opp en plakat på kassene som oppfordrer de passerende til å stoppe og fylle ut kortet inne i kassa.

Utplassering av selvregistreringskasse i Jotunheimen. Foto: Rigmor Solem, Miljødirektoratet.

Varangerhalvøya ved nasjonalparkgrensa 2014. Foto: Rigmor Solem, Miljødirektoratet

Plassering av selvregistreringskasse i stikryss ved Hallingskarvet. Foto: Inger Anne Ryen, Miljødirektoratet

Når/tidsperiode:

Ved kartlegginger som skal utføres i barmarksesongen er teleforholdene en viktig faktor som må tas hensyn til når kassene skal settes ut. Beina skal settes ned i bakken, så telen må være gått ut av marka. Ta hensyn til kalvingstid og kalvingsområder i områder med reindrift eller villrein ved plasseringen av kassene. Det samme gjelder annet sårbart dyre- og fugleliv. Det er viktig å ta inn kassene og avslutte spørresesongen i god tid før vinterværet kommer. Som regel er perioden etter høstferien en grei tid å avslutte undersøkelsene på, fordi besøkmengden i området sannsynligvis har «roet» seg i fjellet og i nordlige områder.

Tegning av selvregistreringskasser ligger som vedlegg 2 i veilederen.

2.1.3 Personlige intervju

Personlige intervju brukes i tillegg til selvregistreringskasser, eventuelt alene. I valget mellom intervju eller svarkasser er det viktig å ta hensyn til hvor mange som går på den aktuelle stien og se dette opp mot egne ressurser til gjennomføring. Ofte vil intervju gi bedre og mer konkrete resultater fordi den som foretar intervjuet kan forklare hensikten og meningen med hvert enkelt spørsmål for intervjuobjektet. Ved bruk av personlige intervju vil du kunne fange opp flere typer brukere dersom du gjennomfører intervju også utenom merka stier og ved turisthyttene. Dette er nok noe mere arbeidskrevende da du i større grad må lete opp brukere der de er. Ofte kan mye brukte leirplasser eller jakt/fiskebuer være egnet.

Personlig intervju er tidkrevende, og om det ikke kan utføres av forvaltningsmyndigheten eller natur-oppsynet, bør det være mulig å leie inn personale (f.eks. studenter). Intervjueren må beherske engelsk og gjerne tysk dagligtale. Det er selvsagt også en fordel om de har noe kompetanse om området spørsmålene dreier seg om. Svar og kommentarer kan noteres i feltdagboken etter intervjuet og kan være et supplement for den videre analysen av intervjuene. I feltdagboken kan det være nyttig å notere flere ting knyttet til det enkelte intervjuet som for eksempel lengden på intervjuet, gruppestørrelse, hvorfor folk eventuelt nekter å la seg intervjuet og ellers ens egen opplevelse av intervjuet. Notatene kan være nyttige for planlegging av lignende brukerundersøkelser senere.

2.1.4 Ferdselstellere

I Jotunheimen, Rondane, Hallingskarvet og Varangerhalvøya er det gjennomført ferdselstelling ved hjelp av Eco-Counter, en type pyroelectric sensor (pyrolinse) som reagerer på kroppsvarme innenfor en avstand på maks. fire meter. Det er testet å kamufflere teller og sensor i terrenget ved hjelp av steinvarder eller plassering i tre. I tillegg er det satt opp stolper med tellere. Kamufflasjen må tilpasses terrenget den skal brukes i. Det er viktig å plassere telleren såpass høyt i forhold til stien (vel 80 cm), slik at den unngår å telle hunder og sauer. Ved denne type plassering/skjul er det viktig å passe på at det ikke vokser opp vegetasjon foran linsa i løpet av sommeren som kan føre til feilregistreringer.

Ved oppsetting tester man at telleren fungerer og teller riktig. Ved oppsetting bør det testes minimum 50 passeringer inn og 50 passeringer ut. Her må det gjøres likt alle plasser slik at en unngår man å forveksle ferdsl ut og inn. Å ha en teller på samme sted i tre år gir en brukbar oversikt over ferdsele i det gitte området. Sørg for at telleren/sensoren alltid har frigang foran linsa slik at du unngår feilregistreringer. Da det skulle settes opp ferdselstellere på Varangerhalvøya sommeren 2014, viste det seg å være en utfordring å finne egnede steder for å plassere/skjule en teller i det åpne, til dels flate landskapet. Da ble valget å bygge pyrolinsa inn i en skiltstolpe langs stien, og grave ned telleren i en beholder i bakken like ved. En annen utfordring i Finnmark er den lave sola om natta. For at telleren skal kunne fungere optimalt, må den ikke få sollys direkte inn på linsa.

Ved plassering av tellere er det viktig at disse blir satt opp på en plass det ikke er naturlig å stoppe. Telleren må også settes en plass der det er naturlig å gå en og en. Dersom flere kan passere samtidig vil man kunne få feil i datamaterialet. Ofte kan midt i en bakke eller over en klopp være egne steder for plassering. Unngå toppen av bakker med utsikt og mulige rasteplasser.

Å drifte en ferdselsteller krever kompetanse og Miljødirektoratet har kompetanse på dette. Ved bruk av Eco Counter, som er den typen Miljødirektoratet ved Statens naturoppsyn bruker, kan det for eksempel lages nasjonale baser og kjøres ut ulike statistikker og diagrammer ved behov. Miljødirektoratets tellere er av typen som registrerer kroppsvarmen på den

Pyrolinse skjult mellom steiner i skråning. Foto: Rigmor Solem, Miljødirektoratet

Varangerhalvøya - skiltstolpe med pyrolinse. Foto: Rigmor Solem, Miljødirektoratet

passerende og retningen på ferdselen. Det finnes i tillegg et stort utvalg av andre typer tellere (slynger, matter med mer). Tråkkmatte som graves ned i bakken eller monteres i et brodekke, klopp eller trapp, vil kunne skjules på en enklere måte enn en pyrolinse i en varde eller stolpe. Du unngår problemet med solinnstråling og vegetasjon, men vil ikke kunne hindre telling av hunder og sauer. Bruken av tråkkmatte vil ikke kunne fungere under snødekke, og er derfor bare egnet for telling i barmarksesongen. Fjelltjenesten i Nordland har gode erfaringer med bruk av tråkkmatter, og erfaringene fra Varangerhalvøya tilsier at tråkkmatte-teller antakelig ville ha vært en sikrere metode der.

Modellen med pyrolinse har også noen svakheter. NINA har testet ut bruken av Eco-Counter i fjellområder året rundt, og har konkludert med at pyrolinse har noen svakheter når temperaturen faller under null. Testene viser ellers at lufttemperatur, avstand mellom person og teller, hvor mye og type klær personen har på også virker inn på hvor presist telleren fungerer.

Det kan også gjøres «fullstendig» telling i kombinasjon med elektronisk telling. Dette kan gjøres ved at en alle personer som kommer og går ved en innfallsport noen dager i løpet av sesongen observeres manuelt. Det kan være ved spesielle arrangement, og/eller under helt vanlige dager i løpet av sesongen. Dersom tallet fra manuell telling en dag, sammenlignes med det registrerte tallet fra ferdselstelleren i verneområdet (samme tidsrom), vil du kunne få et inntrykk av hvor mange som ikke passerer telleren i løpet av den aktuelle dagen.

2.2 I løpet av feltsesongen

Selvregistreringskassene må sjekkes to ganger i måneden. I områder der det er stor ferdsel bør de sjekkes en gang i uka. Dette er en jobb som forvaltningsmyndighet eller naturoppsyn kan gjøre. Utfylte skjema må samles inn, legges i konvolutter/poser med tydelig datomerking med perioden fra og til. Det må legges inn nye skjema og tas en generell sjekk av tilstanden på kassa. Ekstra skriveredskaper til etterfylling er det også lurt å ta med.

Ferdselstellerne må sjekkes to ganger i måneden. Erfaringer har vist at det kan forekomme hærverk på dem. I Hallingskarvet i 2015 ble to av tellerne ødelagt

i løpet av sesongen. I de andre områdene har man ikke hatt skader på utstyret. Det er naturoppsynet som har ansvar for å etterse tellerne.

2.3 Etter feltsesongen

Svarkassene må tas ned før snøen kommer/vinterværet setter inn for fullt. I Hallingskarvet og Varangerhalvøya ble undersøkelsen avsluttet etter den første uka i oktober,- for å få registrert evt. nye brukere i høstferieuken.

De innsamlede spørreundersøkelseskortene må så føres inn i maler tilsendt fra Miljødirektoratet. For en del verneområder vil dette være overkommelige mengder data slik at det er en jobb som forvaltningsmyndigheten kan gjøre, for enkelte andre verneområder kan dette være store mengder data, og som det pga. tidsressurser kan være formålstjenlig å leie inn hjelp til. Det må da sikres at dataene leses og føres inn på en enhetlig måte.

Miljødirektoratet ønsker å bygge opp en nasjonal base for lagring av data fra spørreundersøkelsene. Dette vil bli avklart og jobbet med i 2015/2016. Lagring av data og bistand til tolking av data vil skje i direktoratet.

3 Oppsummering – organisering av arbeidet

For brukerundersøkelser som skal utføres videre framover, anbefaler Miljødirektoratet en arbeidsfordeling som dette:

Forvaltningsmyndigheten skal:

- planlegge brukerundersøkelser i samarbeid med lokalt naturoppsyn og Miljødirektoratet
- kontakte grunneiere og sørge for avtaler med dem for oppsetting av selvregistreringskasser
- sørge for evt. annonsering og kontakt med lokale medier
- utarbeide spørreskjema i samråd med naturoppsyn og Miljødirektoratet
- bistå oppsynet i utplassering av selvregistreringskasser og ferdselstellere

- bistå ved ettersyn av kasser
- være ansvarlig for feltintervju sammen med lokalt naturoppsyn
- være ansvarlig for at data blir lagt inn,- enten selv eller ved innleid hjelp
- være ansvarlig for oversending av innlagte data til Miljødirektoratet for analyse
- tolke og sammenstille data etter faktaanalysen for videre bruk i forvaltningsarbeidet

Lokalt naturoppsyn skal:

- bistå i planleggingen av brukerundersøkelsene, og planlegging av selve feltarbeidet
- utplassere selvregistreringskasser og ferdselstellere i samarbeid med forvaltningsmyndigheten
- ha ansvar for ettersyn av selvregistreringskasser og ferdselstellere
- bistå med/gjennomføre evt. feltintervju
- analysere tellerdata

Miljødirektoratet skal:

- prioritere verneområder for midler til brukerundersøkelser
- prioritere verneområder for bruk av ferdselstellere
- delta i planleggingen av brukerundersøkelsene og bistå i utarbeidelsen av spørreskjema og godkjenning av dem
- utarbeide maler for innføring av data
- bistå forvaltningsmyndigheten i analyse og tolking av data
- oppbevare og lagre data på en forsvarlig og praktisk måte

4 Relevant litteratur

Gundersen, V., Wold, L.C. & Vistad, O.I. 2014. Karaktertrekk ved de besøkende til innfallsporter i Rondane og Dovre nasjonalparker. NINA Minirapport 522.

Kajala, L., Almik, A., Dahl, R., Diksaité, L., Erkkonen, J., Fredman, P., Jensen, F., Søndergaard, Karoles, L., Sievänen, T., Skov-Petersen, H., Vistad, O.I. og Wallsten, P. 2007. «Brukerundersøkelser i naturområder, utforming av spørreskjema». Direktoratet for naturforvaltning.

Vistad, O.I., Gundersen, V. & Wold, L.C. 2014. Brukerundersøkelser i Hallingskarvet og Varangerhalvøya nasjonalparker, sommeren 2014. NINA Rapport 1109.

Vorkinn, M. 2011a. Bruk og brukere i Jotunheimen 1992, 2002, 2010 – Dokumentasjonsrapport. Fylkesmannen i Oppland, miljøvernavdelingen, Rapp. nr. 07/11.

Vorkinn, M. 2013. Nasjonal standard for besøksregistrering i nasjonalparker. Oppsummering av norske og internasjonale erfaringer, anbefalinger for et norsk system. Lillehammer: Fylkesmannen i Oppland

Wold, L., Gundersen, V., og Fangel K. NINA «Å nå telte han deg også» - er det noe vits da? Artikkel i www.utmark.org, nummer 1&2 2014.

Vedlegg 1: Eksempel på spørreskjema fra Hallingskarvet nasjonalpark

1) Dato:

Dag			Mnd	

2a) Hvor er du bosatt?

Norge (Postnr. og sted)

Utenlands (Land)

b) Kjønn/alder: Kvinne: år Mann: år

3a) Hva er hovedformålet med denne turen? (sett gjerne flere kryss)

☐ Dagstur til fots
☐ Løpe / trene
☐ Kombinert sykkel og fottur
☐ Terrengsykling
☐ Ridetur
☐ Topptur til Hallingskarvet
☐ Bær- eller sopptur | ☐ Klatring, annen ferdighetssport
☐ Paddle-/rotur
☐ Kort rusletur, slappe av
☐ Fisketur
☐ Jakt
☐ Orienteering, geocaching etc.
☐ Annet, hva?..... |
|--|--|

b) Varighet på turentimer Hvis overnatting i fjellet kryss av her ant. netter

c) Ved overnatting, hvordan planlegger du/dere å overnatte neste natt?

d) Hvordan har dere/skal dere ferdes på denne turen?

- For det meste langs merkede stier/veier
 En god del både på og utenfor merkede stier/veier
 For det meste utenfor merkede stier/veier

4a) Hvor mange er du sammen med på denne turen (inkl. deg selv)?pers.

b) Er turen en "organisert" tur?

(Skoleklasse, speidergruppe, DNT/turlag el. l.)

Nei Ja, hva slags gruppe?

c) Er det barn under 15 år med i reisefølget?

Nei Ja antall barn alder barn

6) Hvor mange somre/vintre har du vært i dette fjellområdet tidligere?

Ingen Somre: antall Vintre: antall

7) Hvor godt vil du selv si at du kjenner Hallingskarvområdet?

Meget godt Ganske godt Mindre godt Dårlig Vet ikke

8) Hvor fornøyd er du alt i alt med tilretteleggingen for friluftsliv i Hallingskarvområdet?

Svært misfornøyd Misfornøyd Verken fornøyd eller mifornøyd Fornøyd Svært fornøyd

9) Dersom forvaltningmyndigheten for parken skulle gi mer informasjon om området, hvordan vil du helst ha denne informasjonen?

- Informasjon ved parkeringsplasser/innfallsporter til fjellområdet:
- Muntlig informasjon fra naturoppsyn
 - Informasjonstavler
 - Via mobiltelefon
 - Lysbildeforedrag/kåseri på hotell/pensjonat
 - Brosjyrer i selvbetjeningsautomater
 - Informasjonssenter
 - Annet, hva?
- Informasjon inne i fjellområdet:
- Muntlig informasjon fra naturoppsyn du treffer i terrenget
 - Via mobiltelefon
 - Gjennom aktivitetsfirmaer/overnattingsbedrifter
 - Brosjyrer på turisthyttene inne i området
 - Lysbildeforedrag/kåseri på turisthyttene inne i området
 - Guida turer i regi av naturoppsynet
 - Annet, hva?

9) Til høsten ønsker vi å sende ut et spørreskjema til et utvalg av de som har brukt dette fjellområdet i sommer. Det er fint om du kunne tenke deg å gi ytterligere innspill til framtidig forvaltning av dette området, vennligst oppgi email-adressa di under. På forhånd takk!

Email-adresse:

**VENNLIGST BRETT ARKET OG LEGG DET I POSTKASSA.
 TAKK FOR AT DU TOK DEG TID TIL Å SVARE PÅ UNDERSØKELSEN!**

Miljødirektoratet

Telefon: 03400/73 58 05 00 | **Faks:** 73 58 05 01

E-post: post@miljodir.no

Nett: www.miljodirektoratet.no

Post: Postboks 5672 Sluppen, 7485 Trondheim

Besøksadresse Trondheim: Brattørkaia 15, 7010 Trondheim

Besøksadresse Oslo: Grensesvingen 7, 0661 Oslo

Miljødirektoratet jobber for et rent og rikt miljø. Våre hovedoppgaver er å redusere klimagassutslipp, forvalte norsk natur og hindre forurensning.

Vi er et statlig forvaltningsorgan underlagt Klima- og miljødepartementet og har mer enn 700 ansatte ved våre to kontorer i Trondheim og Oslo, og ved Statens naturoppsyn (SNO) sine mer enn 60 lokalkontor.

Vi gjennomfører og gir råd om utvikling av klima- og miljøpolitikken. Vi er faglig uavhengig. Det innebærer at vi opptrer selvstendig i enkeltsaker vi avgjør, når vi formidler kunnskap eller gir råd. Samtidig er vi underlagt politisk styring. Våre viktigste funksjoner er at vi skaffer og formidler miljøinformasjon, utøver og iverksetter forvaltningsmyndighet, styrer og veileder regionalt og kommunalt nivå, gir faglige råd og deltar i internasjonalt miljøarbeid.